

Sygn. akt I C 226/18

Dnia 26 września 2018 roku

Sąd Okręgowy w Nowym Sączu I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Monika Świerad

Protokolant: Kamila Kurowska

po rozpoznaniu w dniu 19 września 2018 roku w Nowym Sączu

na rozprawie

sprawy z powództwa R. J. (1), A. J.

przeciwko J. J. (1), T. J.

o ustalenie

I. Ustala, że powód R. J. (1) posiada prawo do dysponowania miejscami wolnymi w grobie nr (...) położonym na Cmentarzu Komunalnym w N. poprzez pochowanie w nim swojej osoby i osoby drugiej żony tj. A. J.;

II. Oddala powództwo A. J.;

III. Przyznaje kuratorowi dla nieznanych z miejsca pobytu pozwanych J. J. (1) i T. J. radcy prawnemu K. S. Kancelaria (...) ul. (...), (...)-(...) N. kwotę 885,60 zł (osiemset osiemdziesiąt pięć złotych 60/100) w tym podatek VAT w kwocie 165,60 zł (sto sześćdziesiąt pięć złotych 60/100) które nakazuje wypłacić ze środków Skarbu Państwa kasa Sądu Okręgowego w Nowym Sączu;

IV. Pozostałe koszty procesu między stronami wzajemnie znosi.

SSO Monika Świerad

Sygn. akt I C 226/18

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 26.09.2018 roku

W ostatecznie sprecyzowanym żądaniu pozwu skierowanym przeciwko J. J. (1) i T. J. powodowie R. J. (1) i A. J. domagali się ustalenia prawa do pochowania ich obojga w grobie o nr (...) położonym na Cmentarzu Komunalnym w N. (k.2-4 i k. 64).

Motywuując swoje stanowisko powodowie podnieśli, że dnia 24 grudnia 1995 roku zmarła pierwsza żona powoda R. J. (2) J.. Małżeństwo J. było zgodne, a po śmierci żony, powód R. J. (1) zajął się wszelkimi obowiązkami związanymi z pochówkiem. Z powodu braku wykupionego miejsca, powód pochował małżonkę w grobie użyczonym mu przez osobę trzecią. Następnie dnia 8 lutego 1996 roku wykupił miejsce na Cmentarzu Komunalnym w N. i wykonał nowy grobowiec z granitu, do którego dnia 5 października 1996 roku zostało przeniesione ciało ŚP J. J. (4). (...) pozwani w żaden sposób nie pomagali ani osobiście ani finansowo powodowi R. J. (1). Po upływie prawie 3 lat od śmierci J. J. (4) dnia 24 października 1998 roku, R. J. (1) ponownie zawarł związek małżeński z powódką A. J.. Powodowie podali, że grobem, w którym pochowana jest J. J. (4) opiekują się tylko oni. Tylko oni utrzymują ten grób w należytym stanie technicznym i estetycznym, dbają o czystość i porządek w jego otoczeniu oraz kultywują pamięć po zmarłej ŚP. J. J. (4). Synowie powoda i zmarłej od wielu lat przebywają w USA. Nie odwiedzają grobu matki, nie wykazują zainteresowania stanem utrzymania grobu, nie czynią też żadnych starań, aby zabezpieczyć go przed zniszczeniem

ani by zachować miejsce pochówku w należyтым porządku. Nie utrzymują żadnego kontaktu z ojcem R. J. (1). Kilka lat temu przy okazji wykonywanego remontu grobu (wykonania jego izolacji i odwodnienia) powód R. J. (1), uzyskał od władz cmentarza informację o piśmie jego syna J. J. (1), z dnia 18.12.2000 roku, w którym oświadczył, że: „ani on ani jego brat T. J., nie wyrażają zgody na pochówek w grobowcu osób postronnych, w tym również ojca drugiej żony A. J.". W związku z tym oświadczeniem władze cmentarza, oświadczyły R. J. (1), że musi uzyskać w sądzie ustalenie prawa do pochówku jego samego i żony, aby mogli po śmierci zostać pochowani w przedmiotowym grobie. Stanowisko władz cmentarza znajduje uzasadnienie w orzecznictwie Sądu Najwyższego, a w szczególności w wyroku z dnia 13 lutego 1979 roku w sprawie I CR 25/79 oraz w wyroku z dnia 3 grudnia 2010 roku w sprawie I CSK 66/ 10, z których uzasadnienia wynika, że synowie jako najbliżsi krewni osoby zmarłej, w rozumieniu art. 10 ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych z dnia 31 stycznia 1959 roku wraz z późn zm. mają prawo współdecydowania o tym, kto może być pochowany w grobowcu, w którym spoczywa ich matka. Prawo to stanowi ich dobro osobiste tzw. kult pamięci osoby zmarłej i konieczne staje się w razie sporu rozstrzygnięcie, którego materialnoprawną podstawą są przepisy art. 23 i 24 kc. W ocenie powodów, a w szczególności R. J. (1) stanowisko J. J. (1) wyrażone w jego piśmie, należy traktować jako przejaw złośliwości skierowanej przeciwko ojcu i nie jest poparte żadnymi racjonalnymi argumentami. Syn T. J., nie był nawet na pogrzebie swojej matki. Syn J. J. (1), kiedy ciężko zachorowała jego matka J. J. (4) mimo, iż mieszkał w tym samym budynku co rodzice, nie chciał pomagać ojcu w opiece nad nią. J. J. (1) stwierdził mianowicie, że: „on ma swoją rodzinę i nie ma na to czasu”. Tymczasem pomoc dla R. J. (1) była bardzo potrzebna, aby mógł nadal pracować i zarabiać pieniądze na utrzymanie swoje i obłożnie chorej żony. W tej sytuacji R. J. (1) musiał prosić znajomych o pomoc w opiece na żoną w czasie, gdy on musiał iść do pracy. J. J. (4) wymagała stałej opieki przez ostatnie dwa lata życia. Po śmierci J. J. (4), to powód zajął się pochówkiem żony i zapewnieniem dla niej godnego miejsca spoczynku. Między zmarłą, a obecną żoną powoda nie było żadnych konfliktów ani antypatii. Pierwsza i druga żona R. J. (1) nie znały się. R. J. (1) swą drugą żonę poznał już po śmierci J. J. (4). A. J. jak i R. J. (1) cieszą się nieposzlakowaną opinią. Nie ma żadnych okoliczności, które mogłyby naruszyć dobro kultu pamięci osoby zmarłej już i pochowanej w przedmiotowym grobie J. J. (4). Powodowie podnieśli też, że oboje są już w zaawansowanym wieku (R. J. (1) 82 lata, A. J. 70 lat) i sprawa ich pochówku po śmierci staje się coraz bardziej aktualna. Dla powodów, a w szczególności R. J. (1) wspólny pochówek z pierwszą i drugą żoną jest sprawą naturalną, bardzo istotną ze względów osobistych i emocjonalnych.

Dla pozwanych J. J. (1) i T. J., nieznanymi z miejsca pobytu wyznaczono kuratora w osobie r.pr. K. S. k. 47.

Kurator ustanowiony dla nieznanymi z miejsca pobytu pozwanych złożył odpowiedź na pozew (k.56-57), w której wniósł o oddalenie powództwa jako przedwczesnego i bezzasadnego oraz przyznanie mu wynagrodzenia według obowiązujących norm prawnych.

Kurator zaznaczył, że roszczenie jest przedwczesne, gdyż nie zostało poprzedzone podjęciem czynności polubownych w zakresie nawiązania kontaktu z pozwanymi i wypracowania porozumienia w sprawie prawa do spornego grobu, co uzasadnione jest potrzebą zachowania zasad współżycia i poszanowania rodzinnego określonych m.in. w art. 5 k.c. Bezsprzeczne pozwani zgodnie z art.10 ust. 1 ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych z dnia 31 stycznia 1959r. wraz z późn. zmianami mają prawo do współdecydowania o tym, kto może być pochowany w grobowcu, w którym spoczywa ich matka. Cyt. przepis określa osoby, którym przysługuje prawo do pochowania zwłok ludzkich, nie stanowiąc jednak materialnoprawnego źródła powstania prawa do grobu, nie mniej jednak, uwzględnia praktykę, a poniekąd zwyczaj, iż prawo do pochówku z uwagi na korelację więzi winno należeć do decyzji osób z bliskiej rodziny. W przedmiotowej sprawie panujące relacje pomiędzy powodami, a pozwanymi nieznanymi z miejsca pobytu były napięte, a nawet wygasły. Z przedłożonego oświadczenia J. J. (1) nie wynika jednoznacznie, aby pozwani przeciwstawiali się pochówku ich ojca, a wyłącznie mowa jest o osobach postronnych w tym szczególności o ojcu drugiej żony - powódki A. J., z którym nie łączyła ich żadna więź czy nawet znajomość. Zatem na chwilę obecną nie ma żadnych podstaw, aby uznać powództwo za uzasadnione.

Na rozprawie w dniu 19.09.2018 roku - k. 64/2 kurator dodał, że powódka A. J. nie posiada legitymacji czynnej w świetle art. 10 ust 1 ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych z dnia 31 stycznia 1959 r.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powód R. J. (1) był żonaty z J. J. (4), która zmarła w dniu 24.12.1995 r. Z małżeństwa z J. J. (4) posiadał dwóch synów J. J. (1) i T. J..

(dowód: odpis skrócony aktu zgonu k. 8, zeznania świadka Z. T. k. 64-65 00:15:27, zeznania powoda R. J. (1) k. 66 0:52:36, zeznania powódki A. J. k. 66-67 1:12:41)

R. J. (1) opiekował się w ostatnich latach życia obłożnie chorą pierwszą żoną J. J. (4). Chorowała ona na nowotwór i przez ostatnie dwa lata życia wymagała ciągłej opieki. (...) powoda i J. J. (4)- pozwani nie pomagali ojcu w opiece nad chorą matką. J. J. (1) wyraźnie podał, że będzie zajmować się swoją rodziną i pomocy ojcu nie udzieli. R. J. (1) podejmował w tym czasie zatrudnienie i na czas pobytu w pracy musiał inaczej organizować opiekę nad leżącą żoną. W opiece nad nią pomagała sąsiadka Z. T.. Jeszcze w latach 90-tych pozwany T. J. wyjechał do USA i założył tam rodzinę. J. J. (1) wyjechał do USA w 2002 roku. (...) zerwali kontakt z powodem. Przyczyną były kwestie finansowe związane z majątkiem po J. J. (4). Pozwani sprzedali dom rodzinny budowany wspólnie przez R. i J. J. (4) na nieruchomości J. J. (4).

(dowód: zeznania świadka Z. T. k. 64-65 00:15:27, zeznania świadka M. W. k. 65 00:34:14, zeznania powoda R. J. (1) k. 66 0:52:36, zeznania powódki A. J. k. 66-67 1:12:41)

Po śmierci pierwszej żony J. J. (4) R. J. (1) samodzielnie zajął się organizacją jej pochówku. Syn T. nie uczestniczył w pogrzebie matki. J. J. (1) był na pogrzebie, ale później zaniechał odwiedzenia grobu matki. Wobec braku wykupionej kwatery na cmentarzu J. J. (4) została pochowana w użyczonym w tym celu grobie od osoby trzeciej.

(dowód: zeznania świadka Z. T. k. 64-65 00:15:27, zeznania świadka M. W. k. 65 00:34:14, zeznania powoda R. J. (1) k. 66 0:52:36, zeznania powódki A. J. k. 66-67 1:12:41)

W dniu 8.02.1996 roku powód R. J. (1) wykupił miejsce pod grobowiec czteroosobowy o numerze (...) na Cmentarzu Komunalnym w N. za 32.000 zł. Wybudował na wykupionym miejscu grobowiec na 4 miejsca pochówkowe, z pomnikiem granitowym za 15.100 zł.

(dowód: rachunek k. 9, umowa na wykonanie usługi k. 10, zeznania powoda R. J. (1) k. 66 0:52:36, zeznania powódki A. J. k. 66-67 1:12:41)

W dniu 5.10.1996 roku ciało J. J. (4) zostało ekshumowane i przeniesione do nowego grobowca. R. J. (1) bez wsparcia finansowego i organizacyjnego synów samodzielnie zajmował się tą kwestią. Samodzielnie wszystko sfinansował.

(dowód: dowód wpłaty k. 4, zeznania świadka M. W. k. 65 00:34:14, zeznania powoda R. J. (1) k. 66 0:52:36, zeznania powódki A. J. k. 66-67 1:12:41)

Już po śmierci pierwszej żony J. J. (4) powód R. J. (1) poznał A. J.. W dniu 24.10.1998 roku zawarł z nią drugi związek małżeński. Obie żony powoda nigdy się nie znały. Pozwany J. J. (1) był na tym ślubie ojca. Był przeciwny temu związkowi.

(dowód: odpis skrócony aktu małżeństwa k. 14, zeznania świadka Z. T. k. 64-65 00:15:27, zeznania świadka M. W. k. 65 00:34:14, zeznania powoda R. J. (1) k. 66 0:52:36, zeznania powódki A. J. k. 66-67 1:12:41)

Od drugiego ślubu powódka A. J. pomagała powodowi R. J. (1) w opiece nad grobem J. J. (4). Razem dbali o czystość i porządek w otoczeniu grobu. Często go odwiedzali.

(dowód: zeznania świadka Z. T. k. 64-65 00:15:27, zeznania świadka M. W. k. 65 00:34:14, zeznania powoda R. J. (1) k. 66 0:52:36, zeznania powódki A. J. k. 66-67 1:12:41)

W 2017 roku przy okazji remontu grobu tj. wykonania jego odwodnienia R. J. (1) uzyskał od władz cmentarza komunalnego informacje o piśmie syna J. J. (1) z dnia 18.12.2000 roku. W piśmie tym J. J. (1) oświadczył w imieniu własnym i brata T. J., że „nie wyraża zgody na sprzedaż i ekshumowanie zwłok jego matki J. J. (4) jak również pochówku osób postronnych w tym również ojca drugiej żony A. J. w grobie w kwaterze (...)”.

(dowód: kserokopia pisma z dnia 18.11.2000 roku k. 13, zeznania świadka Z. T. k. 64-65 00:15:27, zeznania świadka M. W. k. 65 00:34:14, zeznania powoda R. J. (1) k. 66 0:52:36, zeznania powódki A. J. k. 66-67 1:12:41)

Wobec tego pisma J. J. (1) administrator Cmentarza poinformował powoda R. J. (1), że wobec zaistniałego konfliktu rodzinnego wstrzymuje wszelkie działania dotyczące grobowca nr 29 w kwaterze 90, do czasu dojścia stron do porozumienia.

(dowód: pismo z dnia 18.01.2018 roku Administracji Cmentarza Komunalnego k. 12, zeznania powoda R. J. (1) k. 66 0:52:36, zeznania powódki A. J. k. 66-67 1:12:41)

Powodowie nadal dbają o grób ŚP J. J. (4). Przynoszą kwiaty, myją pomnik. Grób jest uporządkowany i zadbany. Powodowie wykonali remont grobowca, który podciekał wodą. Odnowili chodniczki przy grobowcu. Pozwani nie odwiedzają grobu J. J. (4) do kilkunastu lat, nie interesują się jego stanem technicznym.

(dowód: zeznania świadka Z. T. k. 64-65 00:15:27, zeznania świadka M. W. k. 65 00:34:14, zeznania powoda R. J. (1) k. 66 0:52:36, zeznania powódki A. J. k. 66-67 1:12:41)

Obecnie powodowie są w zaawansowanym wieku. R. J. (1) ma 82 lata, a A. J. 70 lat. Chcą zostać pochowani razem w grobie nr 29, kwaterze 90 na Cmentarzu Komunalnym w N.. Z racji wieku zależy im na uregulowaniu prawa do grobu. Po remoncie w grobie pozostały wolne dwa miejsca pochówkowe.

(dowód: zeznania powoda R. J. (1) k. 66 0:52:36, zeznania powódki A. J. k. 66-67 1:12:41)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie niekwestionowanych dokumentów przedłożonych przez powodów, zeznań świadków i powodów.

Świadkowie Z. T., M. W. oraz powodowie R. J. (1), A. J. zeznawali szczerze, logicznie i spójnie. W/w świadkowie i powodowie zbieżnie i wyczerpująco przedstawili sytuację rodzinną R. J. (1), jego stosunki z synami, to w jaki sposób zajęą się pochówkiem pierwszej żony i to kto i w jaki sposób opiekuje się spornym grobem.

Sąd zważył co następuje:

Powództwo R. J. (1) zasługuje na uwzględnienie. Powództwo A. J. nie zasługuje na uwzględnienie.

Odnosząc się do powództwa A. J. to nie posiada ona legitymacji czynnej w tej sprawie.

Należy podkreślić, że w niniejszej sprawie mamy do czynienia ze specyficzną wiązką uprawnień zarówno materialnych, jak i niematerialnych zwaną prawem do grobu. Jak trafnie wskazuje Sąd Najwyższy w swoim orzecznictwie (m.in. w wyroku z dnia 3 grudnia 2010 r., sygn. I CSK 66/10, LEX nr 738085) elementy osobiste prawa do grobu mają charakter przeważający i są związane z określoną osobą. Jako prawa osobiste są niezbywalne i niedziedziczne. Prawo do grobu jest jednym z samoistnych prawa majątkowych, co do którego nie ma zakazu ustawowego jego zbywalności ani wyłączenia dziedziczenia, jedynie wtedy gdy miejsce na cmentarzu i grób został urządzony przez osobę pozostającą przy życiu i jest wolny (nikt nie został w nim pochowany). Jeśli natomiast w grobie spoczęły już zwłoki określonej osoby uprawnionej do pochowania, to na skutek pochówku następuje zdominowanie uprawnień majątkowych przez niemajątkowe, w związku z czym dopuszczalność rozporządzenia prawem do grobu wygasa. Z tą chwilą nie jest już możliwe rozdzielenie uprawnień majątkowych od osobistych. Prawa majątkowe tracą swoją odrębność, nie mogą być przedmiotem wyłącznego korzystania i rozporządzania przez dotychczasowy podmiot, a to ze względu na prawo do grobu pozostałych uprawnionych, którego źródłem jest fakt powiązań rodzinnych z osobą pochowaną w grobie. Jak

słusznie zauważa Sąd Najwyższy, art. 10 ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych ma takie znaczenie, że określa osoby, którym przysługuje prawo do pochowania w grobie (a nie prawo do grobu), nie stanowi jednak samoistnego, materialnoprawnego źródła powstania prawa do grobu. Od momentu pogrzebania w grobowcu pierwszej osoby, osoby jej bliskie nabywają prawo do tego grobu rozumiane jako wiązka różnorodnych uprawnień, które co do zasady podlegają wspólnemu wykonaniu przez wszystkich uprawnionych i to niezależnie od tego, komu przypada administracyjny status dysponenta grobu i kto ten grób opłaca. Od tego momentu prawo do grobu nie podlega już rozporządzeniu.

Jeżeli w grobie wielomiejscowym pochowana została choćby tylko jedna osoba zmarła, osobom bliskim tej osoby przysługuje uprawnienie do dokonywania na jej grobie czynności kultu pamięci zmarłego, niezależnie od faktycznego zakresu i częstotliwości korzystania z tego uprawnienia. W takim wypadku członkowie rodziny są współuprawnionymi (chyba, że zrzekliby się tego prawa na rzecz innych uprawnionych). Z tym uprawnieniem o charakterze osobistym niewątpliwie wiąże się to, co leży u podstaw art. 10 ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (tekst jedn.: Dz. U. z 2011 r., 118, poz. 687 z późn. zm.). Przepis ten określa wyłącznie osoby, którym przysługuje prawo pochowania zwłok, a więc to uprawnienie, które stanowi istotę niemajątkowego elementu prawa do grobu. Innymi słowy, skoro przepis art. 10 określa wyłącznie osoby uprawnione do pochowania zwłok, a jest to element składowy prawa do grobu, to w sposób pośredni określa on uprawnienia do dysponowania grobem (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 29 września 1978 r., III CZP 56/78, OSNC 1979/4/68; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 kwietnia 1996 r., I CRN 53/96, Lex nr 750269). Z mocy art.10 ust 1 ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (Dz.U. z 2000r. nr 23, poz.295) prawo pochowania zwłok ludzkich ma najbliższa pozostała rodzina osoby zmarłej, a mianowicie: 1) pozostały małżonek(ka), 2) krewni zstępni, 3) krewni wstępni, 4) krewni boczni do 4 stopnia pokrewieństwa, 5) powinowaci w linii prostej do 1 stopnia.

Na chwilę obecną w grobie nr (...) na Cmentarzu Komunalnym w N. pochowana jest wyłącznie J. J. (4). A. J. nie jest w stosunku do niej osobą bliska według katalogu wymienionego w art. 10 ust 1 ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (Dz.U. z 2000r. nr 23, poz.295). A. J. posiadałaby legitymację czynną w tej sprawie – prawo do rozporządzenia grobem dopiero w sytuacji pochowania w tym grobie jej męża powoda R. J. (1). Tymczasem R. J. (1) żyje.

Obecnie wolnymi miejscami w grobie nr (...) na Cmentarzu Komunalnym w N. może dysponować tylko R. J. (1) i pozwani, skoro w spornym grobie leży J. J. (4) (pierwsza żona R. J. (1) i matka pozwanych).

Mając na uwadze także na uwadze powyższe rozważania dotyczące istoty i treści prawa do grobu nie ulega wątpliwości, że powód R. J. (1) nie może samodzielnie dysponować grobem nr (...) na Cmentarzu Komunalnym w N., bez porozumienia z pozwanymi.

Powództwo o ustalenie prawa do dysponowania grobem, jak każde inne powództwo o ustalenie ma swą podstawę w treści art. 189 k.p.c. i musi dotyczyć określonego prawa lub stosunku prawnego. Powoda obciążał - na mocy art. 189 k.p.c. - obowiązek wykazania interesu prawnego przy ustalaniu prawa do dysponowania ww. grobem. Kurator ustanowiony dla nieznanych z miejsca pobytu pozwanych wskazywał na brak podstaw do uznania powództwa za zasadne, skoro z oświadczenia J. J. (1) przedłożonego przez powoda z 2000 roku nie wynika aby sprzeciwiali się pochówkowi w spornym grobie osoby ojca.

Interes prawny, o którym mowa w art. 189 k.p.c., jest rozumiany jako taki interes, który wynika z konkretnego stosunku prawnego istniejącego między stronami procesu, w ramach którego powstał spór lub niepewność co do istnienia określonego prawa lub stosunku prawnego, wymagający rozstrzygnięcia, którego nie można uzyskać w inny sposób niż w drodze powództwa o ustalenie. Odnosząc to do niniejszej sprawy, oznacza to konieczność ustalenia, że między stronami zachodzi taki stosunek prawny, który wymaga wydania przez sąd rozstrzygnięcia o charakterze ustalającym. Taki stosunek prawny mógłby przy tym wynikać bądź z uprawnień majątkowych, zwłaszcza na tle umowy z art. 7 ustawy, bądź niemajątkowych, wynikających z przepisów o ochronie dóbr osobistych. Zdaniem Sądu, oczywiście jest, że powód posiada interes prawny w żądaniu ustalenia jego prawa do spornego groby, skoro pozwany J. J. (1)

w imieniu własnym i brata T. J. złożył w administracji cmentarz pismo, w którym sprzeciwia się pochówkowi osób postronnych w tym ojca drugiej żony A. J., które to uprawnienie składa się przecież na treść szeroko rozumianego prawa do grobu. Domagając się ustalenia oznaczonego w pozwie prawa, powód powołał się na umożliwienie mu ewentualne pochowane się w tym grobie obok żony pierwszej żony, wnioskując o możliwość pochowania razem z nim też drugiej żony A. J.. Samo oświadczenie z k. 13 złożone przez pozwanego J. J. (1) jest niejednoznaczne co do osób, które pozwani wykluczają w pochówku w spornym grobie. W oświadczeniu istnieje odwołanie do „osób postronnych”. Trudno określić kogo pozwani rozumieją w tym pojęciu, czy nie dotyczy ono również osoby ojca - R. J. (1), z którym pozostają w konflikcie. Interes prawny powoda w żądaniu ustalenia prawa do dysponowania spornym grobem wynika też z postawy jaką po tym oświadczeniu J. J. (1) zajęła administracja cmentarza, wstrzymując się od wszelkich działań dotyczących spornego grobowca do czasu rozwiązania sporu rodzinnego.

W ocenie Sądu nie zasługiwał na uwzględnienia zarzut kuratora, iż powództwo powoda R. J. (1) jest przedwczesne, bo nie podjęto czynności polubownych i kontaktu z pozwanymi. Jak wynika z ustaleń tej sprawy pozwani pozostają z powodem w konflikcie rodzinnym, zerwali z nim jakąkolwiek styczność, nie podali mu nawet swoich danych adresowych. W tej sytuacji niemożliwym było podjęcie jakikolwiek czynności mediacyjnych. Co więcej z racji istniejącego konfliktu rodzinnego istnieje zdaniem Sądu po stronie powoda R. J. (1) interes prawny w żądaniu ustalenia prawa do dysponowania grobem właśnie z uwagi na postawę pozwanych, którzy są ojcu nieprzychylni. Samo pismo J. J. (1) z 2000 roku do Administracji Cmentarza świadczy o jego złej woli, skoro nie brał udziału w organizacji pochówku matki i obecnie nie kultywuje pamięci po niej, zaprzestał odwiedzenia jej grobu. Podobną postawę przejawia pozwany T. J..

Mając powyższe na uwadze Sąd ustalił, że powód R. J. (1) posiada prawo do dysponowania miejscami wolnymi w grobie nr (...) położonym na Cmentarzu Komunalnym w N. poprzez pochowanie w nim swojej osoby i osoby drugiej żony tj. A. J..

Zważyć należy, iż prawo do pochówku wspólnie ze zmarłą żoną jest uznawane w polskiej tradycji za jedno z kardynalnych praw jednostki i w normalnych małżeństwach to prawo jest w pełni respektowane. Powód był dwukrotnie żonaty, a z okoliczności tej sprawy wynika, że zarówno z pierwszą jak i drugą żoną żył - żyje w poprawnych relacjach małżeńskich. Kobiety te się nie znały wcześniej. Trudno zatem powodowi odmówić prawa do wiecznego spoczynku z dwiema ważnymi mu kobietami, tym bardziej, że grób, w którym już spoczywa pierwsza żona został przez niego całkowicie sfinansowany. Ponadto to tylko powód i jego druga żona dbają o ten grób i kultywują pamięć po zmarłej J. J. (4). Pozwani nie przejawiają żadnych aktów kultywacji pamięci zmarłej matki, a złożone przez J. J. (1) oświadczenie należy potraktować, jako chęć utrudnienia ojcu rozporządzenia spornym grobem, podyktowane tylko czystą złośliwością.

W związku z faktem, iż powództwo powodów R. J. (1) i A. J. zostało uwzględnione jedynie częściowo - tylko w stosunku do powoda R. J. (3), Sąd w punkcie IV sentencji wyroku - na podstawie art. 100 k.p.c. - zniósł wzajemnie koszty procesu między stronami, tj. koszty wynikające z zastępstwa prawnego powodów przez pełnomocnika z wyboru oraz dotyczące uiszczonej opłaty od pozwu w kwocie 600 zł. W związku z częściowym przegraniem sprawy przez pozwanych koszty kuratora ustanowionego dla nieznanych z miejsca pobytu według stawek taryfowych Sąd wypłacił ze środków SP.

SSO Monika Świerad